

32003L0088

L 299/9

ÚŘEDNÍ VĚSTNÍK EVROPSKÉ UNIE

18.11.2003

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2003/88/ES

ze dne 4. listopadu 2003

o některých aspektech úpravy pracovní doby

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství, a zejména na čl. 137 odst. 2 uvedené smlouvy,

s ohledem na návrh Komise,

s ohledem na stanovisko Hospodářského a sociálního výboru (1),

s ohledem na stanovisko Výboru regionů,

v souladu s postupem stanoveným v článku 251 Smlouvy (2),

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Směrnice Rady 93/104/ES ze dne 23. listopadu 1993 o některých aspektech úpravy pracovní doby (3), kterou se stanoví minimální bezpečnostní a zdravotní požadavky na úpravu pracovní doby v souvislosti s denní dobou odpočinku, přestávkami v práci, týdenní dobou odpočinku, maximální délkou týdenní pracovní doby, dovolenou za kalendářní rok a s aspekty noční práce, práce na směny a s rozvržením práce, byla významně pozměněna. Z důvodů přehlednosti a jasnosti je proto žádoucí, aby se uvedená ustanovení kodifikovala.
- (2) Článek 137 Smlouvy stanoví, že Společenství má podporovat a doplňovat činnost členských států v oblasti zlepšování pracovního prostředí, aby bylo chráněno zdraví a bezpečnost pracovníků. Směrnice přijaté na základě uvedeného článku by neměly ukládat žádná správní, finanční ani právní omezení bránící zakládání a rozvoji malých a středních podniků.
- (3) Ustanovení směrnice Rady 89/391/EHS ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci (4) jsou i nadále plně použitelná pro oblasti, na něž se vztahuje tato směrnice, aniž jsou dotčena přísnější nebo zvláštní ustanovení v ní obsažená.
- (4) Zlepšení bezpečnosti práce, pracovní hygieny a ochrany zdraví při práci je cíl, který by neměl být podřízen úvahám ryze ekonomické povahy.

- (5) Všichni pracovníci by měli mít dostatečnou dobu odpočinku. Pojem „odpočinek“ musí být vyjádřen v jednotkách času, tj. ve dnech, hodinách nebo ve zlomcích uvedených jednotek. Pracovníkům ve Společenství musí být poskytnuty minimální denní, týdenní a roční doby odpočinku a přiměřené přestávky v práci. V této souvislosti je rovněž nezbytné stanovit maximální délku týdenní pracovní doby.
- (6) Při úpravách pracovní doby by mělo být přihlédnuto k zásadám Mezinárodní organizace práce, včetně těch, které se týkají noční práce.
- (7) Výzkum prokázal, že lidský organismus je v noci citlivější na rušivé vnější vlivy a také na určité ztížené způsoby organizace práce a že dlouhá doba noční práce může škodit zdraví pracovníků a může ohrozit bezpečnost na pracovišti.
- (8) Je nutné omezit délku noční práce, včetně přesčasové práce, a stanovit, aby zaměstnavatelé, kteří pravidelně používají noční pracovníky, oznamovali tuto skutečnost příslušným orgánům, pokud to vyžadují.
- (9) Je důležité, aby noční pracovníci měli před svým zařazením na noční práci nárok na bezplatné posouzení svého zdravotního stavu a následně pravidelné lékařské prohlídky a aby mohli být, kdykoli je to možné, převedeni na práci ve dne, která je pro ně vhodná, pokud trpí zdravotními potížemi.
- (10) Situace nočních pracovníků a pracovníků na směny vyžaduje, aby úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci byla přizpůsobena povaze jejich práce a aby organizace a fungování služeb a prostředků pro ochranu a prevenci byly účinné.
- (11) Zvláštní pracovní podmínky mohou mít škodlivé účinky na bezpečnost a zdraví pracovníků. Organizace práce podle určitého rozvrhu musí přihlížet k obecné zásadě, že práce musí být přizpůsobena člověku.
- (12) Evropská dohoda o úpravě pracovní doby námořníků byla provedena prostřednictvím směrnice Rady 1999/63/ES ze dne 21. června 1999 o dohodě o úpravě pracovní doby námořníků uzavřené mezi Svazem provozovatelů námořních plavidel Evropského společenství (European Community Shipowners' Association ECSA) a Federací odborů pracovníků v dopravě v Evropské unii (Federation of Transport Workers' Unions in the European Union FST) na základě čl. 139 odst. 2 Smlouvy. Proto by se ustanovení této směrnice neměla vztahovat na námořníky.

(1) Úř. věst. C 61, 14.3.2003, s. 123.

(2) Stanovisko Evropského parlamentu ze dne 17. prosince 2002 (dosud nezveřejněné v Úředním věstníku) a rozhodnutí Rady ze dne 22. září 2003.

(3) Úř. věst. L 307, 13.12.1993, s. 18. Směrnice ve znění směrnice 2000/34/ES Evropského parlamentu a Rady (Úř. věst. L 195, 1.8.2000, s. 41).

(4) Úř. věst. L 183, 29.6.1989, s. 1.

- (13) V případě „nájemných rybářů“, kteří jsou zaměstnanci, by měly na základě této směrnice o podmínkách pro získání nároku na dovolenou za kalendářní rok a o jejím poskytování, včetně úpravy způsobů výplaty, rozhodovat členské státy.
- (14) Zvláštní normy stanovená v jiných právních předpisech Společenství, které se týkají například doby odpočinku, pracovní doby, dovolené za kalendářní rok a noční práce u některých kategorií pracovníků, musí mít přednost před ustanoveními této směrnice.
- (15) Vzhledem k otázkám, které by mohla úprava pracovní doby v rámci podniku vyvolat, je žádoucí stanovit pružnost při uplatňování některých ustanovení této směrnice, přitom je však třeba zajistit soulad se zásadami bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků.
- (16) Je nezbytné zajistit, aby určitá ustanovení mohla podléhat odchylkám zaváděným podle okolností členskými státy nebo sociálními partnery. V případě odchylky však musí být dotčeným pracovníkům zpravidla poskytnuty rovnocenné náhradní doby odpočinku.
- (17) Tato směrnice by se neměla dotýkat závazků členských států týkajících se lhůt pro provedení směrnic stanovených v příloze I části B,

PŘIJALY TUTO SMĚRNICI:

KAPITOLA 1

OBLAST PŮSOBNOSTI A DEFINICE

Článek 1

Předmět a oblast působnosti

1. Tato směrnice stanoví minimální požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví pro úpravu pracovní doby.
2. Tato směrnice se vztahuje na
 - a) minimální doby denního odpočinku, odpočinku v týdnu a dovolenou za kalendářní rok, na přestávky a maximální týdenní pracovní dobu a
 - b) některé aspekty noční práce, práce na směny a rozvržení práce a pracovní doby.
3. Tato směrnice se vztahuje na všechna odvětví činností, veřejná i soukromá, ve smyslu článku 2 směrnice 89/391/EHS, aniž jsou dotčeny články 14, 17, 18 a 19 této směrnice.

Aniž je dotčen čl. 2 bod 8, nevztahuje se tato směrnice na námořníky, jak jsou definováni ve směrnici 1999/63/ES.

4. Ustanovení směrnice 89/391/EHS jsou plně použitelná na otázky uvedené v odstavci 2, aniž jsou dotčena přísnější nebo zvláštní ustanovení obsažená v této směrnici.

Článek 2

Definice

Pro účely této směrnice se rozumí:

1. „pracovní dobou“ rozumí jakákoli doba, během níž pracovník pracuje, je k dispozici zaměstnavateli a vykonává svou činnost nebo povinnosti v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi;
2. „dobou odpočinku“ každá doba, která není pracovní dobou;
3. „noční dobou“ každá doba v délce nejméně sedmi hodin, vymezená vnitrostátními právními předpisy, která ve všech případech musí zahrnovat dobu mezi půlnocí a pátou hodinou ranní;
4. „nočním pracovníkem“:
 - a) jednak každý pracovník, který během noční doby pracuje nejméně tři hodiny své běžné denní pracovní doby, a
 - b) jednak každý pracovník, který pravděpodobně odpracuje během noční doby určitou část své roční pracovní doby, vymezené podle volby dotyčného členského státu
 - i) buď vnitrostátními právními předpisy po konzultaci se sociálními partnery, nebo
 - ii) kolektivními smlouvami nebo dohodami uzavřenými mezi sociálními partnery na vnitrostátní nebo regionální úrovni;
5. „prací na směny“ každý způsob organizace práce ve směnách, při kterém pracovníci jeden druhého střídají na stejných pracovištích podle určitého rozvrhu, včetně střídajících se turnusů, a který může být nepřetržitý nebo přerušovaný, což představuje pro pracovníky nutnost pracovat v různé dobu během určitého období dnů nebo týdnů;
6. „pracovníkem na směny“ každý pracovník, jehož rozvrh práce zahrnuje práci na směny;
7. „mobilním pracovníkem“ každý pracovník zaměstnaný jako člen posádky v podniku, který provozuje služby v osobní dopravě nebo přepravě zboží po pozemních komunikacích, letecky nebo po vnitrozemských vodních cestách;
8. „prací na moři“ práce vykonávaná hlavně na zařízeních nebo z něj (včetně vrtných zařízení), spojená přímo nebo nepřímo s průzkumem, těžbou nebo dobýváním nerostných zdrojů, včetně uhlovodíků, a potápěním v souvislosti s takovými činnostmi prováděným ze zařízení na moři nebo z plavidla;

9. „dostatečným odpočinkem“ skutečnost, že pracovníci mají pravidelné doby odpočinku, jejichž trvání je vyjádřeno v jednotkách času, a které jsou dostatečně dlouhé a souvislé, aby zajistily, že v důsledku únavy nebo jiného nepravidelného rozvržení práce nedojde k jejich zranění nebo zranění dalších pracovníků nebo ostatních osob, ani ke krátkodobému nebo dlouhodobému poškození zdraví.

KAPITOLA 2

MINIMÁLNÍ DOBY ODPOČINKU – JINÉ ASPEKTY ÚPRAVY PRACOVNÍ DOBY

Článek 3

Denní odpočinek

Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby každý pracovník měl nárok na minimální denní odpočinek po dobu 11 po sobě jdoucích hodin během 24 hodin.

Článek 4

Přestávky

Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby měl při pracovní době delší než šest hodin každý pracovník nárok na přestávku na odpočinek, jejíž podrobnosti, včetně délky a podmínek pro její přiznání, stanoví kolektivní smlouvy nebo dohody uzavřené mezi sociálními partnery, nebo nejsou-li takové dohody uzavřeny, vnitrostátní právní předpisy.

Článek 5

Týdenní doba odpočinku

Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby za každé období sedmi dnů měl každý pracovník nárok na minimální nepřetržitý odpočinek v délce 24 hodin a navíc jedenáctihodinový denní odpočinek stanovený v článku 3.

Je-li to zdůvodněno objektivními, technickými nebo organizačními podmínkami, může být uplatňována minimální doba odpočinku v délce 24 hodin.

Článek 6

Maximální délka týdenní pracovní doby

Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby v souladu s potřebou chránit bezpečnost a zdraví pracovníků

- a) byla délka týdenní pracovní doby omezena právními a správními předpisy nebo kolektivními smlouvami nebo dohodami mezi sociálními partnery;
- b) nepřekračovala průměrná délka pracovní doby pro každé období sedmi dnů včetně přesčasů 48 hodin.

Článek 7

Dovolená za kalendářní rok

1. Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby měl každý pracovník nárok na placenou dovolenou za kalendářní rok v trvání nejméně čtyř týdnů v souladu s podmínkami pro získání a přiznávání této dovolené stanovenými vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi.

2. Minimální dobu placené dovolené za kalendářní rok nelze nahradit finanční náhradou, s výjimkou případů ukončení pracovního poměru.

KAPITOLA 3

NOČNÍ PRÁCE – PRÁCE NA SMĚNY – ROZVRŽENÍ PRÁCE

Článek 8

Délka noční práce

Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby

- a) běžná pracovní doba pro noční pracovníky nepřesahovala v průměru osm hodin za 24 hodin;
- b) noční pracovníci, jejichž práce je spojena se zvláštními riziky nebo těžkou fyzickou nebo duševní námahou, nepracovali více než osm hodin za období 24 hodin, během kterého vykonávají noční práci.

Pro účely písmene b) vymezují práci spojenou se zvláštními riziky nebo těžkou fyzickou nebo duševní námahou vnitrostátní právní předpisy nebo zvyklosti nebo kolektivní smlouvy či dohody uzavřené mezi sociálními partnery, s přihlédnutím ke zvláštním účinkům a rizikům spojeným s noční prací.

Článek 9

Posouzení zdravotního stavu a převedení nočních pracovníků na práci ve dne

1. Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby
 - a) noční pracovníci měli nárok na bezplatné posouzení svého zdravotního stavu před zařazením na noční práci a poté v pravidelných odstupech;
 - b) noční pracovníci trpící zdravotními obtížemi, které byly uznány jako obtíže spojené s výkonem noční práce, byli převedeni, kdykoli je to možné, na práci ve dne, pro kterou mají předpoklady.
2. Bezplatné posouzení zdravotního stavu uvedené v odst. 1 písm. a) musí zachovávat lékařské tajemství.
3. Bezplatné posouzení zdravotního stavu uvedené v odst. 1 písm. a) může tvořit součást státního systému zdravotní péče.

Článek 10

Záruky pro práci v noci

Členské státy mohou za podmínek stanovených vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi podmínit práci některých kategorií nočních pracovníků určitými zárukami, jde-li o pracovníky, u nichž vznikají rizika pro bezpečnost nebo zdraví spojená s prací vykonávanou v noční době.

Článek 11

Oznámení o pravidelném používání nočních pracovníků

Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby zaměstnavatel, který pravidelně používá noční pracovníky, sdělil tuto informaci příslušným orgánům na jejich žádost.

Článek 12

Bezpečnost a ochrana zdraví

Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby

- a) byla nočním pracovníkům a pracovníkům na směny poskytnuta ochrana bezpečnosti a zdraví odpovídající povaze jejich práce;
- b) kdykoli byly k dispozici ochranné a preventivní služby nebo prostředky na ochranu bezpečnosti a zdraví nočních pracovníků a pracovníků na směny rovnocenné službám a prostředkům, které se vztahují na ostatní pracovníky.

Článek 13

Rozvržení práce

Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby zaměstnavatel, který zamýšlí organizovat práci podle určitého rozvrhu, přihlédl k obecné zásadě, že práce má být přizpůsobena člověku, s cílem zejména omezit monotónní práce a práce s nuceným pracovním tempem, v závislosti na typu pracovní činnosti a na požadavcích bezpečnosti práce a ochrany zdraví, zejména pokud jde o přestávky během pracovní doby.

KAPITOLA 4

RŮZNÁ USTANOVENÍ

Článek 14

Specifičtější ustanovení Společenství

Tato směrnice se nepoužije, pokud jiné nástroje Společenství obsahují specifičtější požadavky týkající se úpravy pracovní doby pro některá povolání nebo pracovní činnosti.

Článek 15

Příznivější ustanovení

Tato směrnice se nedotýká práva členských států uplatňovat nebo zavádět právní a správní předpisy, které jsou příznivější pro ochranu bezpečnosti a zdraví pracovníků, nebo napomáhat nebo umožňovat uplatňování kolektivních smluv nebo dohod uzavřených mezi sociálními partnery, které jsou příznivější pro ochranu bezpečnosti a zdraví pracovníků.

Článek 16

Referenční období

Členské státy mohou stanovit

- a) pro použití článku 5 (doba odpočinku v týdnu) referenční období nepřesahující 14 dnů;
- b) pro použití článku 6 (maximální týdenní pracovní doba) referenční období nepřesahující čtyři měsíce.

Doby placené dovolené za kalendářní rok přiznané podle článku 7 a doby volna z důvodů nemoci se nezahrnují nebo jsou při výpočtu průměru neutrální;

- c) pro použití článku 8 (délka noční práce) referenční období vymezené po konzultaci se sociálními partnery nebo kolektivními smlouvami nebo dohodami uzavřenými sociálními partnery členského státu nebo regionu.

Jestliže do tohoto referenčního období spadá minimální 24hodinová doba odpočinku v týdnu vyžadovaná podle článku 5, nezahrnuje se do výpočtu průměru.

KAPITOLA 5

ODCHYLKY A VÝJIMKY

Článek 17

Odchytky

1. Při dodržování obecných zásad ochrany bezpečnosti a zdraví pracovníků se členské státy mohou odchýlit od článků 3 až 6, 8 a 16, pokud se vzhledem ke zvláštní povaze dotyčných činností délka pracovní doby neměří nebo není předem určena nebo si ji mohou určit sami pracovníci, zejména v případě

- a) vrcholových řídicích pracovníků nebo jiných osob majících pravomoc nezávisle rozhodovat;
- b) pracovníků, kteří jsou rodinnými příslušníky, nebo
- c) pracovníků vykonávajících náboženské obřady v kostelech a náboženských společenstvích.

2. Odchyly stanovené v odstavcích 3, 4 a 5 mohou být přijaty prostřednictvím právních a správních předpisů nebo prostřednictvím kolektivních smluv či dohod uzavřených mezi sociálními partnery za předpokladu, že jsou dotyčným pracovníkům poskytnuty rovnocenné náhradní doby odpočinku nebo že ve výjimečných případech, kdy není z objektivních důvodů možné poskytnout tyto náhradní doby odpočinku, je dotyčným pracovníkům poskytnuta náležitá ochrana.

3. V souladu s odstavcem 2 tohoto článku se lze odchýlit od článků 3, 4, 5, 8 a 16:

- a) v případě činností, při nichž jsou pracoviště pracovníka a jeho bydliště od sebe vzdálena, včetně prací na moři, nebo při nichž jsou od sebe vzdálena různá pracoviště pracovníka;
- b) v případě činností souvisejících se zajištěním ostrahy nebo dozoru vyžadujících neustálou přítomnost za účelem ochrany majetku a osob, zejména v případě hlídačů a správců nebo bezpečnostních firem;
- c) v případě činností zahrnujících nutnost nepřetržité služby nebo výroby, jako jsou zejména:
 - i) služby týkající se přijímání, léčby nebo péče poskytované ve zdravotnických zařízeních, včetně činností lékařů v rámci jejich vzdělávání, ve stacionárních ústavech a ve věznicích;
 - ii) pracovníci v přístavech a na letištích;
 - iii) služby tisku, rozhlasu, televize, kinematografické produkce, poštovní a telekomunikační služby, ambulance, požární služby a služby civilní ochrany;
 - iv) výroba, rozvod a distribuce plynu, vody a elektřiny, svoz odpadků z domácností a zařízení k jejich spalování;
 - v) odvětví, v nichž pracovní proces nelze z technických důvodů přerušit;
 - vi) činnosti výzkumu a vývoje;
 - vii) zemědělství;
 - viii) pracovníci přepravy cestujících v pravidelné městské dopravě;
- d) v případě předvídatelného nárůstu činností, zejména v:
 - i) zemědělství;
 - ii) cestovním ruchu;
 - iii) poštovních službách;
- e) pro osoby pracující v železniční dopravě;
 - i) jejichž činnosti jsou občasné;
 - ii) které tráví svou pracovní dobu ve vlaku, nebo
 - iii) jejichž činnosti jsou závislé na jízdních řádech a na zajištění nepřetržitosti a pravidelnosti dopravy;

- f) za okolností uvedených v čl. 5 odst. 4 směrnice 89/391/EHS;
- g) v případech nehody nebo bezprostředního nebezpečí nehody.

4. V souladu s odstavcem 2 tohoto článku se lze odchýlit od článků 3 a 5

- a) v případě činností při práci na směny pokaždé, když pracovník střídá směnu a nemůže mezi skončením jedné směny a začátkem další směny čerpat denní odpočinek nebo dobu odpočinku v týdnu;
- b) v případě činností zahrnujících doby práce rozložené během dne, zejména úklidových prací.

5. V souladu s odstavcem 2 tohoto článku se lze odchýlit od článku 6 a čl. 16 písm. b) v případě lékařů v rámci jejich vzdělávání v souladu s druhým až sedmým pododstavcem tohoto odstavce.

Pokud jde o článek 6, povolují se odchyly uvedené v prvním pododstavci na pětileté přechodné období od 1. srpna 2004.

Je-li to nezbytné, mohou členské státy získat doplňkovou lhůtu nepřesahující dva roky s přihlédnutím k obtížím při dodržování ustanovení o pracovní době v souvislosti s jejich odpovědností v oblasti organizace a poskytování zdravotních služeb a lékařské péče. Nejméně šest měsíců před koncem přechodného období uvědomí dotyčný členský stát Komisi a předloží jí své odůvodnění takovým způsobem, aby mohla po náležitých konzultacích zaujmout stanovisko v tříměsíční lhůtě od obdržení těchto informací. Nesouhlasí-li členský stát se stanoviskem Komise, odůvodní své rozhodnutí. Sdělení a odůvodnění členského státu a stanovisko Komise se zveřejní v *Úředním věstníku Evropské unie* a předá Evropskému parlamentu.

Členské státy mohou dále získat v nezbytných případech doplňkovou lhůtu jednoho roku s přihlédnutím ke zvláštním obtížím při dodržování povinností uvedených ve třetím pododstavci. Dodržují postup stanovený v uvedeném pododstavci.

Členské státy zajistí, aby v žádném případě počet týdenních pracovních hodin nepřesahoval průměr 58 hodin během prvních tří let přechodného období, průměr 56 hodin během následujících dvou let a průměr 52 hodin po zbývajícím období.

Zaměstnavatel včas konzultuje zástupce zaměstnanců za účelem, je-li to možné, dosažení dohody o opatřeních použitelných během přechodného období. V mezích stanovených v prvním pododstavci se tato dohoda může vztahovat na

- a) průměrný počet týdenních pracovních hodin během přechodného období a
- b) opatření, která mají být přijata ke snížení týdenní pracovní doby na průměr 48 hodin před koncem přechodného období.

Pokud jde o čl. 16 písm. b), povolují se odchylky uvedené v prvním pododstavci za předpokladu, že referenční období během první části přechodného období uvedeného v pátém pododstavci nepřesahuje 12 měsíců a následně šest měsíců.

Článek 18

Odchylky prostřednictvím kolektivních smluv

Od článků 3, 4, 5, 8 a 16 se lze odchýlit prostřednictvím kolektivních smluv nebo dohod uzavřených mezi sociálními partnery na úrovni členského státu nebo regionu nebo v souladu s pravidly stanovenými těmito sociálními partnery prostřednictvím kolektivních smluv nebo dohod uzavřených mezi sociálními partnery na nižší úrovni.

Členské státy, ve kterých není žádný zákonem stanovený systém zajišťující uzavírání kolektivních smluv nebo dohod mezi sociálními partnery na úrovni členského státu nebo regionu o otázkách, na které se vztahuje tato směrnice, nebo členské státy, ve kterých je zvláštní právní rámec pro tento účel a v jeho mezích, mohou v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi povolit odchylky od článků 3, 4, 5, 8 a 16 prostřednictvím kolektivních smluv nebo dohod uzavřených mezi sociálními partnery na odpovídající kolektivní úrovni.

Odchylky stanovené v prvním a druhém pododstavci jsou povoleny za podmínky, že dotyčným pracovníkům jsou přiznány rovnocenné náhradní doby odpočinku nebo, ve výjimečných případech, pokud z objektivních důvodů není možné přiznat takové doby odpočinku, je dotyčným pracovníkům poskytnuta odpovídající ochrana.

Členské státy mohou stanovit pravidla

- a) pro uplatňování tohoto článku sociálními partnery a
- b) pro rozšíření ustanovení kolektivních smluv nebo dohod uzavřených v souladu s tímto článkem na jiné pracovníky v souladu s vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi.

Článek 19

Omezení odchylek od referenčních období

Možnost odchýlit se od čl. 16 písm. b), stanovená v čl. 17 odst. 3 a v článku 18, nesmí mít za následek stanovení referenčního období delšího šesti měsíců.

Členské státy mají však možnost za předpokladu, že dodržují obecné zásady bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků, dovolit z objektivních nebo technických důvodů nebo z důvodů týkajících se organizace práce, aby byla kolektivními smlouvami nebo dohodami uzavřenými mezi sociálními partnery stanovena referenční období, která v žádném případě nepřesahují 12 měsíců.

Do 23. listopadu 2003 Rada přezkoumá tento článek na základě návrhu Komise doprovázeného hodnotící zprávou a rozhodne o dalším postupu.

Článek 20

Mobilní pracovníci a práce na moři

1. Články 3, 4, 5 a 8 se nevztahují na mobilní pracovníky.

Členské státy však přijmou nezbytná opatření, aby mobilní pracovníci měli nárok na dostatečný odpočinek, kromě případů uvedených v čl. 17 odst. 3 písm. f) a g).

2. S výhradou dodržování obecných zásad o ochraně bezpečnosti a zdraví pracovníků a s výhradou konzultací se zúčastněnými sociálními partnery a úsilí o posílení všech důležitých forem sociálního dialogu včetně jednání, přejí-li si je strany, mohou členské státy z objektivních nebo technických důvodů nebo z důvodů souvisejících s organizací práce u pracovníků, kteří vykonávají hlavně práci na moři, prodloužit referenční období uvedené v čl. 16 písm. b) na 12 měsíců.

3. Po konzultaci s členskými státy a zaměstnavateli a zaměstnanci na evropské úrovni přezkoumá Komise nejpozději k 1. srpnu 2005 uplatňování ustanovení o zdraví a bezpečnosti pracovníků na moři, aby v případě potřeby předložila vhodné změny.

Článek 21

Pracovníci na palubě námořních rybářských plavidel

1. Články 3 až 6 a 8 se nevztahují na pracovníky na palubě námořních rybářských plavidel plujících pod vlajkou členského státu.

Členské státy však přijmou nezbytná opatření, aby měl každý pracovník na palubě námořního rybářského plavidla plujícího pod vlajkou členského státu nárok na dostatečný odpočinek a na omezení pracovní doby na týdenní průměr 48 hodin vypočítaný na základě referenčního období nepřesahujícího 12 měsíců.

2. V rámci omezení stanovených v odst. 1 druhém pododstavci a v odstavcích 3 a 4 přijmou členské státy, s ohledem na nutnost chránit bezpečnost a zdraví těchto pracovníků, nezbytná opatření, aby

- a) pracovní doba byla omezena na maximální počet hodin, který nesmí být v daném období překročen, nebo
- b) v daném období byla zajištěna minimální doba odpočinku.

Maximální počet pracovních hodin nebo minimální počet hodin odpočinku upřesní právní a správní předpisy, kolektivní smlouvy nebo dohody mezi sociálními partnery.

3. Meze pracovní doby nebo doby odpočinku jsou tyto:

a) maximální pracovní doba nesmí překročit

i) 14 hodin v období 24 hodin a

ii) 72 hodin v období sedmi dnů;

nebo

b) minimální doba odpočinku nesmí být kratší než

i) 10 hodin v období 24 hodin a

ii) 77 hodin v období sedmi dnů.

4. Doba odpočinku lze rozdělit nejvýše na dvě části, z nichž jedna je dlouhá nejméně šest hodin a prodleva mezi dvěma po sobě následujícími dobami odpočinku nesmí překročit 14 hodin.

5. V souladu s obecnými zásadami ochrany zdraví a bezpečnosti pracovníků a z objektivních nebo technických důvodů, nebo z důvodů týkajících se organizace práce, mohou členské státy povolit odchylky od omezení stanovených v odst. 1 druhém pododstavci a v odstavcích 3 a 4, včetně stanovení referenčních období. Tyto odchylky musí být, pokud možno, v souladu se stanovenými normami, ale mohou přihlížet k častějším nebo delším dobám dovolené nebo k poskytnutí náhradní dovolené pracovníkům. Tyto odchylky mohou být stanoveny prostřednictvím

a) právních a správních předpisů, pokud podle možností dojde k projednání se zástupci dotyčných zaměstnavatelů a zaměstnanců a k posílení všech forem sociálního dialogu, nebo

b) kolektivních smluv nebo dohod mezi sociálními partnery.

6. Kapitán rybářského plavidla na moři má právo požadovat od pracovníků na palubě, aby pracovali po dobu nezbytnou k zajištění bezprostřední bezpečnosti plavidla, osob na palubě nebo nákladu, nebo k poskytnutí pomoci ostatním plavidlům nebo osobám v tísni na moři.

7. Členské státy mohou stanovit, že pracovníci na palubě námořních rybářských plavidel, která nesmějí být na základě vnitrostátních právních předpisů nebo zvyklostí provozována během určitého období kalendářního roku přesahujícího jeden měsíc, musí čerpat dovolenou za kalendářní rok v souladu s článkem 7 v uvedeném období.

Článek 22

Různá ustanovení

1. Členský stát má možnost neuplatňovat článek 6 při dodržování obecných zásad ochrany bezpečnosti a zdraví pracovníků a za předpokladu, že přijme nezbytná opatření, aby

a) žádný zaměstnavatel nevyžadoval, aby pracovník pracoval déle než 48 hodin v období sedmi dnů, vypočteného jako průměr pro referenční období uvedené v čl. 16 písm. b), bez předchozího souhlasu pracovníka s vykonáváním takové práce;

b) žádnému pracovníkovi nevznikla ze strany zaměstnavatele újma, protože nesouhlasí s takovou prací;

c) zaměstnavatel vedl aktualizované záznamy o všech pracovnících, kteří vykonávají takovou práci;

d) byly tyto záznamy dány k dispozici příslušným orgánům, které mohou z důvodů spojených s bezpečností práce nebo ochranou zdraví pracovníků zakázat nebo omezit možnost překročení maximální týdenní pracovní doby;

e) zaměstnavatel poskytl příslušným orgánům na jejich žádost informace o případech, kdy pracovníci dali souhlas k práci přesahující 48 hodin v období sedmi dnů, vypočteného jako průměr pro referenční období uvedené v čl. 16 písm. b).

Do 23. listopadu 2003 Rada přezkoumá tento článek na základě návrhu Komise doprovázeného hodnotící zprávou a rozhodne o dalším postupu.

2. Členské státy mají možnost, pokud jde o uplatňování článku 7, využít přechodného období ne delšího než tři roky od 23. listopadu 1996 za předpokladu, že během tohoto přechodného období

a) je každému pracovníkovi přiznána třítydenní placená dovolená za kalendářní rok, splní-li podmínky pro vznik nároku nebo na přiznání takové dovolené stanovené vnitrostátními právními předpisy nebo zvyklostmi, a

b) třítydenní placenou dovolenou za kalendářní rok nelze nahradit peněžní náhradou, s výjimkou případů ukončení pracovního poměru.

3. Členské státy neprodleně uvědomí Komisi, pokud se rozhodnou využít možností stanovených v tomto článku.

KAPITOLA 6

ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 23

Úroveň ochrany

Aniž je dotčeno právo členských států rozvíjet s přihlédnutím k měnícím se okolnostem odlišná právní, správní nebo smluvní ustanovení v oblasti pracovní doby za předpokladu, že plní minimální požadavky stanovené v této směrnici, neodůvodňuje provádění této směrnice snížení obecné úrovně ochrany již poskytované pracovníkům.

Článek 24

Zprávy

1. Členské státy sdělí Komisi znění vnitrostátních právních předpisů, které již přijaly nebo přijmou v oblasti působnosti této směrnice.

2. Každých pět let předloží členské státy Komisi zprávu o praktickém provádění této směrnice a uvedou stanoviska sociálních partnerů.

Komise o nich uvědomí Evropský parlament, Radu, Hospodářský a sociální výbor a Poradní výbor pro bezpečnost, hygienu a ochranu zdraví při práci.

3. Každých pět let, počínaje 23. listopadem 1996, podává Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru zprávu o provádění této směrnice s přihlédnutím ke článkům 22 a 23 a odstavcům 1 a 2 tohoto článku.

Článek 25

Přezkum uplatňování ustanovení s ohledem na pracovníky na palubě námořních rybářských plavidel

Po konzultaci s členskými státy a sociálními partnery na evropské úrovni přezkoumá Komise nejpozději do 1. srpna 2009 uplatňování ustanovení na pracovníky na palubě rybářských plavidel na moři a ověří, zda jsou uvedená ustanovení i nadále vhodná, zvláště s ohledem na zdraví a bezpečnost, aby v případě potřeby předložila vhodné změny.

Článek 26

Přezkum uplatňování ustanovení s ohledem na pracovníky v oblasti přepravy cestujících

Po konzultaci s členskými státy a sociálními partnery na evropské úrovni přezkoumá Komise nejpozději do 1. srpna 2005

uplatňování ustanovení na pracovníky v oboru přepravy cestujících pravidelné městské dopravy, aby v případě potřeby předložila vhodné změny k zajištění souvislého a přiměřeného přístupu v tomto odvětví.

Článek 27

Zrušení

1. Zrušuje se směrnice 93/104/ES, ve znění směrnice uvedené v příloze I části A, aniž jsou dotčeny závazky členských států týkající se lhůt pro provedení uvedených v příloze I části B.

2. Odkazy na uvedenou zrušenou směrnici se považují za odkazy na tuto směrnici v souladu se srovnávací tabulkou obsaženou v příloze II.

Článek 28

Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dnem 2. srpna 2004.

Článek 29

Určení

Tato směrnice je určena členskými státem.

V Bruselu dne 4. listopadu 2003.

Za Evropský parlament

předseda

P. COX

Za Radu

předseda

G. TREMONTI

PŘÍLOHA I

ČÁST A

ZRUŠENÁ SMĚRNICE A JEJÍ ZMĚNA

(Článek 27)

Směrnice Rady 93/104/ES

(Úř. věst. L 307, 13.12.1993, s. 18)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/34/ES

(Úř. věst. L 195, 1.8.2000, s. 41)

ČÁST B

LHŮTY PRO PROVEDENÍ VE VNITROSTÁTNÍM PRÁVU

(Článek 27)

Směrnice	Lhůta pro provedení
93/104/ES	23. listopad 1996
2003/34/ES	1. srpen 2003 ⁽¹⁾

⁽¹⁾ 1. srpen 2004 v případě lékařů v rámci jejich vzdělávání. Viz článek 2 směrnice 2000/34/ES.

PŘÍLOHA II

SROVNÁVACÍ TABULKA

Směrnice 93/104/ES	Tato směrnice
Články 1 až 5	Články 1 až 5
Článek 6 návětí	Článek 6 návětí
Čl. 6 odst. 1	Čl. 6 písm. a)
Čl. 6 odst. 2	Čl. 6 písm. b)
Článek 7	Článek 7
Článek 8 návětí	Článek 8 návětí
Čl. 8 odst. 1	Čl. 8 písm. a)
Čl. 8 odst. 2	Čl. 8 písm. b)
Články 9, 10 a 11	Články 9, 10 a 11
Článek 12 návětí	Článek 12 návětí
Čl. 12 odst. 1	Čl. 12 písm. a)
Čl. 12 odst. 2	Čl. 12 písm. b)
Články 13, 14 a 15	Články 13, 14 a 15
Článek 16 návětí	Článek 16 návětí
Čl. 16 odst. 1	Čl. 16 písm. a)
Čl. 16 odst. 2	Čl. 16 písm. b)
Čl. 16 odst. 3	Čl. 16 písm. c)
Čl. 17 odst. 1	Čl. 17 odst. 1
Čl. 17 odst. 2 návětí	Čl. 17 odst. 2
Čl. 17 odst. 2 bod 1	Čl. 17 odst. 3 písm. a) až e)
Čl. 17 odst. 2 bod 2	Čl. 17 odst. 3 písm. f) až g)
Čl. 17 odst. 2 bod 3	Čl. 17 odst. 4
Čl. 17 odst. 2 bod 4	Čl. 17 odst. 5
Čl. 17 odst. 3	Článek 18
Čl. 17 odst. 4	Článek 19
Čl. 17a odst. 1	Čl. 20 odst. 1 první pododstavec
Čl. 17a odst. 2	Čl. 20 odst. 1 druhý pododstavec
Čl. 17a odst. 3	Čl. 20 odst. 2
Čl. 17a odst. 4	Čl. 20 odst. 3
Čl. 17b odst. 1	Čl. 21 odst. 1 první pododstavec
Čl. 17b odst. 2	Čl. 21 odst. 1 druhý pododstavec
Čl. 17b odst. 3	Čl. 21 odst. 2
Čl. 17b odst. 4	Čl. 21 odst. 3
Čl. 17b odst. 5	Čl. 21 odst. 4
Čl. 17b odst. 6	Čl. 21 odst. 5
Čl. 17b odst. 7	Čl. 21 odst. 6
Čl. 17b odst. 8	Čl. 21 odst. 7
Čl. 18 odst. 1 písm. a)	—
Čl. 18 odst. 1 písm. b) bod i)	Čl. 22 odst. 1
Čl. 18 odst. 1 písm. b) bod ii)	Čl. 22 odst. 2
Čl. 18 odst. 1 písm. c)	Čl. 22 odst. 3
Čl. 18 odst. 2	—
Čl. 18 odst. 3	Článek 23
Čl. 18 odst. 4	Čl. 24 odst. 1

Směrnice 93/104/ES	Tato směrnice
Čl. 18 odst. 5	Čl. 24 odst. 2
Čl. 18 odst. 6	Čl. 24 odst. 3
—	Článek 25 ⁽¹⁾
—	Článek 26 ⁽²⁾
—	Článek 27
—	Článek 28
Článek 19	Článek 29
—	Příloha I
—	Příloha II

⁽¹⁾ Směrnice 2000/34/ES, článek 3.

⁽²⁾ Směrnice 2000/34/ES, článek 4.